

**การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อดี
ตำบลดอนไก่อดี อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร***

จุฑาทิพย์ ชูชาติ**

คำสำคัญ : การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน

บทนำ

ประเทศไทยภายใต้การกระบวนการพัฒนาที่มีแนวโน้มที่จะรับวัฒนธรรมความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของต่างประเทศเข้ามาพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้นตามลำดับ จนกล่าวได้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันถูกรอบงำด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ ทางความคิดและภูมิปัญญาตะวันตก จนตกเป็นทาสของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม วัตถุนิยม และบริโภคนิยม ตลอดจนกระแสความทันสมัย ที่มาจากโลกตะวันตกและมีอิทธิพลครอบคลุมทั่วโลก คนไทยและสังคมไทย ได้ถูกกระแสเหล่านี้ผลักดันให้เปลี่ยนความคิด คุณค่า และความเชื่อเกี่ยวกับชีวิต จนก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พร้อมกับสถานการณ์ต่างๆ ของโลกที่ผันแปรไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน จึงเป็นเหตุให้ “สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” (สมบูรณ์ ธรรมลังกา, 2556, หน้า 1)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่เป็นอยู่ในสังคมนั้นๆ โดยจะมีวิถีชีวิตตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยจะสามารถนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นนั้นๆ มาใช้ได้อย่างมีคุณค่า และเกิดประโยชน์รู้จักวิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่กับชุมชน สิ่งมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตที่แท้จริงนั้นคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่ได้สั่งสมมาจากประสบการณ์ของคนในชุมชนเป็นเวลานาน มีการเชื่อมโยงศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่ง สู่อีกคนรุ่นหนึ่งด้วยวิธีการที่ง่ายและเหมาะสมตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยหากพิจารณาอย่างรอบด้านแล้วจะพบว่า ชุมชนในยุคปัจจุบันนั้นมีความอ่อนแอ เนื่องจากขาดวัฒนธรรมในความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรักความหวงแหนในชุมชนน้อยลง เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนทุกๆ ด้าน รวมทั้งสภาพปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย

-----
* บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง *การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อดี ตำบลดอนไก่อดี อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร* โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วรรษยา ศิริวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต โครงการสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การแก้ไขปัญหาเหล่านั้นจึงทำได้ยาก ศักยภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้หายไป ชุมชนจึงขาดรากฐานในการพัฒนาตนเอง แต่ในทางตรงข้ามชุมชนที่มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองได้อาศัยวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมความเชื่อและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ให้มีจิตวิญญาณผูกพันกัน มีความรักใคร่สามัคคีช่วยเหลือแบ่งปันกัน สามารถควบคุมและจัดการปัญหาท้องถิ่นด้วยภูมิปัญญาของตนเอง ในด้านต่างๆ เพื่อเป็นชุมชนที่เข้มแข็งพร้อมรับผลกระทบจากภายนอกได้ (สมบุญ ธรรมลังกา, 2556, หน้า 2-3)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยภายใต้การกระบวนกรพัฒนามีแนวโน้มที่จะรับวัฒนธรรม ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของต่างประเทศเข้ามาพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้นตามลำดับ จนกล่าวได้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันถูกรอบงำด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ ทางความคิดและภูมิปัญญาตะวันตก จนตกเป็นทาสของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม วัตถุนิยม และบริโภคนิยม ตลอดจนกระแสความทันสมัย ที่มาจากโลกตะวันตกและมีอิทธิพลครอบคลุมทั่วโลก คนไทยและสังคมไทยได้ถูกระแสเหล่านี้ผลักดันให้เปลี่ยนความคิด คุณค่า และความเชื่อเกี่ยวกับชีวิต จนก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พร้อมกับสถานการณ์ต่างๆ ของโลกที่ผันแปรไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งล้วนมีผลกระทบ ต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆด้าน จึงเป็นเหตุให้ “สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน”(สมบุญ ธรรมลังกา, 2556, หน้า1)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่เป็นอยู่ในสังคมนั้นๆ โดยจะมีวิถีชีวิตตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยจะสามารถนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นนั้นๆ มาใช้ได้อย่างมีคุณค่า และเกิดประโยชน์รู้จักวิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่กับชุมชนสิ่งมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตที่แท้จริงนั้นคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่ได้สั่งสมมาจากประสบการณ์ของคนในชุมชนเป็นเวลานาน มีการเชื่อมโยงศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่ง สู่อีกรุ่นหนึ่งด้วยวิธีการที่ง่ายและเหมาะสมตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยหากพิจารณาอย่างรอบด้านแล้วจะพบว่า ชุมชนในยุคปัจจุบันนั้นมีความอ่อนแอ เนื่องจากขาดวัฒนธรรมในความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรักความหวงแหนในชุมชนน้อยลง เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนทุกๆด้าน รวมทั้งสภาพปัญหาต่างๆตามมามากมาย การแก้ไขปัญหาเหล่านั้นจึงทำได้ยาก ศักยภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้หายไป ชุมชนจึงขาดรากฐานในการพัฒนาตนเอง แต่ในทางตรงข้ามชุมชนที่มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองได้อาศัยวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อ และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ให้มีจิตวิญญาณผูกพันกัน มีความรักใคร่สามัคคีช่วยเหลือแบ่งปันกัน สามารถควบคุมและจัดการปัญหาท้องถิ่นด้วยภูมิปัญญาของตนเอง ในด้านต่างๆ เพื่อเป็นชุมชนที่เข้มแข็งพร้อมรับผลกระทบจากภายนอกได้ (สมบุญ ธรรมลังกา, 2556, หน้า 2-3)

ถึงแม้ว่าโลกเราจะเคลื่อนตัวหมุนไปวัฒนธรรม ทั่วทุกมุมโลกถูกผสมผสานกลมกลืนจนเป็นสากลแต่เอกลักษณ์ และความงดงามของวิถีชีวิตยังคงซึมซาบอยู่ โดยสะท้อนออกมาหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นงานศิลปะชั้นสูงหลากหลายแขนงหรืองานฝีมือพื้นบ้าน

หนึ่งในชิ้นงานที่สะท้อนความเป็นไทยได้ดีที่สุดคือ “เครื่องเบญจรงค์” ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องสวยงาม และมีเอกลักษณ์อันโดดเด่น ของลวดลายที่เสนอเรื่องราววิถีชีวิตความเป็นไทย ได้อย่างประณีตสวยงาม และทรงคุณค่าน่าสะสม และถือว่าเป็นมรดกของประเทศ ที่น่าหวงแหนและอนุรักษ์ให้คงอยู่ คู่บ้านคู่เมืองเราตลอดไป (ภุชง จันทวิช, 2542) โดยความรู้พื้นบ้านของคนไทยสมัยก่อนมีภูมิปัญญา ความรู้อันชาญฉลาดในการประดิษฐ์ คิดค้น สร้างสรรค์ เพื่อใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม ในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น สามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุขจนถึงปัจจุบัน โดยภูมิปัญญา และความรู้พื้นบ้านเหล่านี้ได้เริ่มสร้างคุณลักษณะแก่คนไทย ให้เกิดความมั่นคงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง และยังคงรักษาเอกราชที่นำภาคภูมิใจ รวมถึงวัฒนธรรมอันดีงาม ควบคู่ไปกับการพัฒนาให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนั้น “ชุมชน” ซึ่งเป็นสังคมขนาดกลางที่เชื่อมโยงสังคมขนาดเล็กคือ บ้าน โรงเรียน กับสังคมใหญ่คือประเทศชาติ และโลก ชุมชนมีทั้งบุคคลองค์ความรู้ และสถานที่สามารถให้ความรู้ให้การศึกษาในการพัฒนาคน ให้มีคุณภาพ ชุมชน หรือท้องถิ่นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษารูปแบบการสร้าง ความเข้มแข็ง ของชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ อำเภอกะหุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร แหล่งผลิต เครื่องเบญจรงค์ที่มีความประณีตสวยงาม มีคุณภาพธำรงเอกลักษณ์ความเป็นไทยด้วยคุณลักษณะ เอกลักษณ์เฉพาะเชิงศิลปะ ที่ว่าเป็นกลุ่มชุมชนที่มีวิถีชีวิต และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตด้วยการ สร้างสรรค์เครื่องเบญจรงค์ ผลผลิตทางปัญญาเหล่านี้เป็นพื้นฐาน ในการรวมกลุ่มชุมชนให้มีความ เข้มแข็ง โดยอาศัยภูมิปัญญาในการขับเคลื่อนและพัฒนาคน ในชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมใจ ผลิตและจำหน่ายเครื่องเบญจรงค์ที่มีคุณภาพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นภายในชุมชน พร้อมทั้งอนุรักษ์สืบสานงานศิลปหัตถกรรม เครื่องเบญจรงค์ไทยให้ยั่งยืนจนประสบความสำเร็จ ภายใต้ภูมิปัญญาของสมาชิกในท้องถิ่น ที่เกิดจากการรวมกลุ่ม ภายใต้ความสามัคคี จนกลายเป็นการ รวมตัวอย่างเข้มแข็ง ในการผลิตต้นเครื่องเบญจรงค์ ของกลุ่มให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่น่าประทับใจต่อ ผู้พบเห็น จากการนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตไทยฝากไว้บนเครื่องเบญจรงค์ ที่เป็นเอกลักษณ์ที่ไม่ซ้ำใคร และไม่มีใครเหมือนผ่านฝีมือของช่างในตำบลดอนไถ่ที่ถ่ายทอดกันมานับสิบปีภายใต้ชื่อ “หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่”

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้าน เบญจรงค์ดอนไถ่ ตำบลดอนไถ่ อำเภอกะหุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 2) เพื่อศึกษาการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ ตำบลดอนไถ่ อำเภอกะหุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 3) เพื่อเสนอแนวทางในการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ ตำบลดอนไถ่ อำเภอกะหุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครให้เกิดความยั่งยืน

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ดี อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ได้แก่กลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ดีจำนวน 8 คน โดยทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน มีนาคม – เมษายน 2562

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์จากการที่ได้เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) และวิเคราะห์จากการที่ได้สัมภาษณ์ จดบันทึก และศึกษาข้อมูลจากเอกสาร จากการสังเกตตลอดจนข้อมูลบนเว็บไซต์ ต่างๆที่เกี่ยวข้องในการสืบค้นข้อมูล เพื่อนำมาบรรยายและสรุปความ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาสรุปได้ว่า

“หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ดี” ตำบลดอนไถ่ดี อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ก็เป็นอีกหนึ่งตำบล ที่มีการสร้างความเข้มแข็ง โดยการใช้อนุรักษ์ภูมิปัญญาที่มีค่าในท้องถิ่น มาเป็นส่วนที่ช่วยเสริมสร้างการรวมกลุ่มให้มีความยั่งยืน เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตเครื่องเบญจรงค์ที่มีความประณีตสวยงาม มีคุณภาพตรงเอกลักษณ์ความเป็นไทยด้วยคุณลักษณะเอกลักษณ์เฉพาะเชิงศิลปะ ที่ว่าเป็นกลุ่มชุมชนที่มีวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต ด้วยการสร้างสรรค์เครื่องเบญจรงค์ ผลผลิตทางภูมิปัญญาเหล่านี้ เป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยอาศัยภูมิปัญญาที่มีค่าภายในชุมชน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนชุมชนและพัฒนาคนในชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมใจ ที่จะอนุรักษ์และผลิตเครื่องเบญจรงค์ที่มีคุณภาพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นภายในชุมชน พร้อมทั้งอนุรักษ์สืบสานงานศิลปหัตถกรรมเครื่องเบญจรงค์ไทยให้ยั่งยืนจนประสบความสำเร็จ ภายใต้ภูมิปัญญาของสมาชิกในท้องถิ่นที่เกิดจากการรวมกลุ่ม บนหลักของความสามัคคีจนกลายเป็นการรวมตัวอย่างเข้มแข็ง ในการผลิตต้นเครื่องเบญจรงค์ ของกลุ่มให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่น่าประทับใจต่อผู้พบเห็น

การใช้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ดีตำบลดอนไถ่ดี อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่ามีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งนั้นมีอยู่ 7 ด้านคือ 1) ด้านเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของประธานกลุ่ม 2) ด้านการรวมกลุ่มกิจกรรมของสมาชิก 3) ด้านการบริหารจัดการกลุ่มในการผลิตและจำหน่ายเครื่องเบญจรงค์ 4) ด้านการเรียนรู้ของคนในชุมชน 5) ด้านการถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญา 6) ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา และ 7) ด้านการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ดีมี 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยภายในชุมชนคือบริบทของการจัดการภายในกลุ่ม โดยประธานกลุ่มที่มีต่อสมาชิกกลุ่ม และปัจจัยภายนอกคือ บริบทของหน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเข้ามาช่วย

เสริมสร้าง และสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์และกลุ่มของหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน

ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนของหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ ตำบลดอนไถ่ อำเภอกระทุ้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 8 ท่าน ใน 3 ประเด็นสรุปได้ดังนี้

1. ในประเด็นเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชนที่ทำให้ หมู่บ้านหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ ตำบลดอนไถ่ อำเภอกระทุ้มแบน จังหวัดสมุทรสาครมีความเข้มแข็ง นั้นในราวปี พ.ศ. 2525 โรงงาน (เสถียรภาพ) กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านฯได้ทำนั้นประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้โรงงานต้องปิดตัวลงนั้น เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ประธานกลุ่มของหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ และสมาชิกในกลุ่มเกิดการรวมตัวกัน เพื่อนำความรู้จากภูมิปัญญาประสบการณ์ที่ได้จากกลุ่มของครู อาจารย์ที่ได้มาสอนเกี่ยวกับงานปั้น วาด เขียน เครื่องลายคราม,เครื่องเบญจรงค์ ภายในโรงงาน เสถียรภาพมาต่อยอดสร้างผลิตภัณฑ์ เครื่องเบญจรงค์ที่มีชื่อเสียงภายในหมู่บ้าน

2. ใน ประเด็น ปัจจัย ที่เป็น ส่วนสำคัญ ในการสร้าง ความเข้มแข็ง ของ หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ อำเภอกระทุ้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร **ปัจจัยภายในชุมชน** คือ 1) เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมแบบเครือญาติ มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยคนในชุมชนให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสตามแบบฉบับของคนไทย 2) ทางด้านผู้นำชุมชนคือประธานกลุ่มหมู่บ้านเบญจรงค์มีความเป็นผู้นำ พร้อมด้วยมีความรู้และความเสียสละต่อสมาชิกภายในกลุ่ม 3) ด้านสมาชิกกลุ่มมีความช่วยเหลือกันภายในกลุ่มเป็นอย่างดี โดยจะเห็นได้ว่าทางกลุ่มนั้นได้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน มีการประชุมหารือหรือประเมินผลงานจึงทำให้หมู่บ้านเบญจรงค์มีความเข้มแข็ง 4) ทางด้านผลิตภัณฑ์เป็นเครื่องเบญจรงค์ที่มีเอกลักษณ์โดยมาจากภูมิปัญญาของคนภายในชุมชน ที่มีใจรักในงานหัตถศิลป์

ปัจจัยภายนอกชุมชน คือ 1) มีหน่วยงานจากภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน และให้ความรู้ในการจัดตั้งกลุ่มจนหมู่บ้านได้รับรางวัลเป็นหมู่บ้านหัตถกรรมดีเด่นของหม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร ทางด้านเครื่องเบญจรงค์ก็ได้รับรางวัลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ OTOP 5 ดาวระดับประเทศ ในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ของคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล แห่งชาติ จนต่อยอดได้เป็นหมู่บ้านแห่งการท่องเที่ยวเชิงภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโครงการ “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” 2) ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงพาณิชย์จังหวัดสมุทรสาคร ในการต่อยอดผลิตภัณฑ์3)ได้มีผู้เชี่ยวชาญจากกรมศิลปกรเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบลวดลายใหม่ๆ ให้กับเครื่องเบญจรงค์ 4) ชุมชนอื่นให้ความสนใจ ที่จะเข้ามาศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน โดยเข้ามาศึกษาดูงานภายในชุมชน

3. ในประเด็นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านเบญจรงค์ โดยการใชภูมิปัญญาความรู้เกี่ยวกับการทำเครื่องเบญจรงค์มาเป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่ม เพื่อให้คนภายในชุมชนได้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน และพัฒนาจากประสบการณ์และต่อยอดทำให้ชุมชนหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่มีความเข้มแข็งภายใต้ความรักความสามัคคีของคนในกลุ่ม ส่งผลให้กลุ่มนำมาซึ่งความเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืน

4. ในประเด็น ข้อเสนอแนะในการสร้างความเข้มแข็งเพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอื่นๆ คือ 1) ต้องมีผู้นำชุมชนที่เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสมาชิกกลุ่ม มีความเอื้อเฟื้อและเสียสละ 2) ทางด้านสมาชิกกลุ่มต้องมีความสามัคคี และเคารพกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน 3) ต้องรู้จักการใช้ประโยชน์ของภูมิปัญญาภายในหมู่บ้านรวมถึงการรักษาภูมิปัญญาที่มีให้คงอยู่สืบไป 4) ต้องมีการปรับตัวหรือการปรับให้เท่าทันต่อกระแสโลก เช่น ค่าความนิยม 6) อนุรักษ์ความเป็นไทย คือการอนุรักษ์วิถีไทยแบบดั้งเดิม

ดังนั้น หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อี จึงประสบความสำเร็จโดยการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและสามัคคีโดยส่งผ่านภูมิปัญญาเกี่ยวกับ “เครื่องเบญจรงค์ไทย” ที่มีความงดงามและมีคุณภาพ ที่ถ่ายทอดด้วยการเรียนรู้จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต จากการส่งผ่านความรู้จากที่มีมาแต่เดิม ต่อยอดให้กับครอบครัว เครือญาติ กลายเป็นประสบการณ์โดยได้กลิ่นกรองจนเป็นวิถีชีวิต ของคนในชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น กล่าวคือการดำรงอยู่ตามข้อกำหนดที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับ เมื่อเป็นที่ยอมรับแล้วการประกอบหรือกระทำการใดๆ ก็ส่งผลให้การถ่ายทอดของวัฒนธรรมนั้นสอดคล้องกับความเป็นอยู่ของสังคมนั้น โดยอัตโนมัติ โดยหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อี ก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการสารสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยสะท้อนความสำเร็จผ่านชื่อเสียงในการได้รับรางวัลหมู่บ้านหัตถกรรมดีเด่น ผ่านภูมิปัญญาโดยเป็นเครื่องเบญจรงค์ที่มีความประณีต งดงาม ภายใต้คำขวัญของหมู่บ้านที่เชิญชวนให้ผู้คนเข้าไปเยี่ยมชมความงดงาม ของลวดลายเครื่องเบญจรงค์ และวิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่ว่า “หัตถกรรมงานศิลป์ เยือนถิ่นเบญจรงค์ มุ่งตรงบ้านดอนไก่อี”

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนในการร่วมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. ภาครัฐควรสนับสนุนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ต่อองค์กรภายในจังหวัด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ผู้นำชุมชนควรปลูกฝังให้คนในชุมชนเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์ และต่อยอดภูมิปัญญาเกี่ยวกับการทำเครื่องเบญจรงค์ โดยเฉพาะการอนุรักษ์ลายเก่าที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงการสร้างสรรค์ลายใหม่ ให้เท่าทันต่อยุคสมัย
2. ชุมชนควรมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ภายนอกตลอดเวลาเพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเพราะหากชุมชนไม่ปรับตัวเลยก็อาจจะทำให้อนาคตภูมิปัญญาเหล่านี้ อาจสูญหายไปตามกาลเวลา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับมุมมองของชุมชนอื่นต่อการเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อดี ตำบลดอนไก่อดี อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการทำเครื่องเบญจรงค์ในจังหวัดสมุทรสาครกับการทำเครื่องเบญจรงค์ของจังหวัดอื่นว่ามีส่วนเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไร และมีส่วนใดบ้างที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นประโยชน์ และความรู้ในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาครได้

บรรณานุกรม

- กฤษณา วงษาสันต์. (2552). วิถีไทย. กรุงเทพฯ : เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- จรรยา โกมูทรัตนานนท์. (2542). สารานุกรมเครื่องปั้นดินเผา. กรุงเทพฯ ต้นอ้อ
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น. หน้า 296
- นภาพรณ์ หะวานนท์, พิสมัย รัตนโรจน์สกุล. (2550). ทฤษฎีรากฐานในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน
- ป.เหมชะญาติ.(2517). วิธีดูอายุลายคราม-เบญจรงค์/แปลและเรียบเรียงโดย ป.เหมชะญาติ.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2517.
- ประเวศ วะสี. (2536). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท(เล่ม1). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ
- ภูซงค์ จันทวิช. (2542). เครื่องถ้วยเบญจรงค์และลายน้ำทอง/ (คณะบรรณาธิการ โครงการหนังสือชุดมรดกไทย ภูซงค์ จันทวิช,ณัฐพันธ์ จันทวิช,อดุลย์ หงส์จินตกุล) . กรุงเทพฯ : โครงการสืบสานมรดกวัฒนธรรมไทย, 2542
- สมบุรณ์ ธรรมลังกา. (2556). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 เลขที่หน้า 58 – 66 ปี 2556
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอดำรงราชานุภาพ. (2514). นิทานโบราณคดี/พระนิพนธ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2514
- มูลนิธิศูนย์กลางประสานงานพัฒนาชนบท.(2562) ค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2562,จาก http://www.princessngarmchit.org/content/file/file_foundation/20130404.pdf
- กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.(2562) ค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561, จาก <http://cep.cdd.go.th/>
- โอทอปนวัตวิถี. (2562) ค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2562 , จาก <http://nawatwithi.com/about/>